

Bacsó Benjámín

HOGYAN HATOTT A PANDÉMIA A BAPTISTA HITOKTATÁSRA?

Általános vélekedés több helyen, hogy a tanárok maguk között felosztják a tantárgyakat „fontosabb” és „kevésbé fontos” tárgyakra. A fontos tárgyak alatt a középiskolában az érettségi tárgyakat értik, míg kevésbé fontos tárgy az összes többi, és ennek a nagyon szubjektív, egyoldalú listának a végén áll a hittan, mely sokak szerint az egyik legkevésbé fontos tárgy. Általános iskolában lehet hasonlót tapasztalni, hogy a hittanóra a folyosón kerül megtartásra, mert „nincs terem”, ami bizonyára a legtöbbször igaz. Azt gondolom, hogy egy ilyen helyzetben hozta felszínre a pandémia azt a jelentős kérdést, hogy akkor a hittanár IKT-kompetenciái és a gyerekek digitális képességei hogyan is tudnak hatékony hittanórát eredményezni.

Általános vélekedés több helyen, hogy a tanárok maguk között felosztják a tantárgyakat „fontosabb” és „kevésbé fontos” tárgyakra. A fontos tárgyak alatt a középiskolában az érettségi tárgyakat értik, míg kevésbé fontos tárgy az összes többi, és ennek a nagyon szubjektív, egyoldalú listának a végén áll a hittan, mely sokak szerint az egyik legkevésbé fontos tárgy. Általános iskolában lehet hasonlót tapasztalni, hogy a hittanóra a folyosón kerül megtartásra, mert „nincs terem”, ami bizonyára a legtöbbször igaz. Azt gondolom, hogy egy ilyen helyzetben hozta felszínre a pandémia azt a jelentős

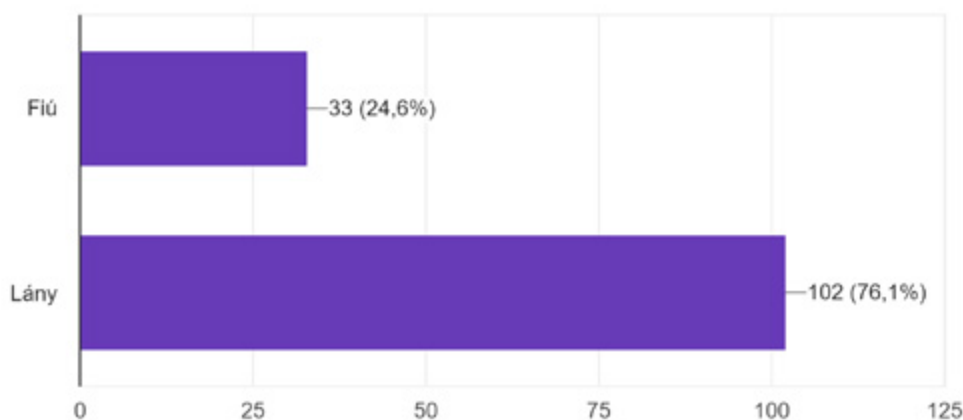
kérdést, hogy akkor a hittanár IKT-kompetenciái és a gyerekek digitális képességei hogyan is tudnak hatékony hittanórát eredményezni.

Sokat kerestem a különféle platformokon és keresőkben, alapvetően egészen kevés olyan kutatást találtam, amelyik a hittanoktatás és az IKT helyzetével foglalkozik. Igazán a pandémia okozta helyzetre válaszként született több segédanyag, például a Református Pedagógiai Intézet által készített IKT-eszközök a hittanoktatásban,¹ alakultak az online-ba való átme-

1. <https://bit.ly/35PrnVH> (letöltés dátuma: 2021. 04. 18.).

Nemed?

134 válasz

4. táblázat. Baptista hitoktatás állami általános iskolákban (2017-2020)

	2017	2018	2019	2020
Állami iskolákban hit- és erkölcsstanoktatásban részt vevő diákok (fő)	1146	1138	1060	1012
Állami iskolákban lévő hitoktatók (fő)	94	92	90	78

netet támogató önkéntes csoportok, valahol nagyon komoly szakmai mentorációval.

Dolgozatom egyik kérdése: Hogyan jelentkezik a hittanórán a digitális egyenlőtlenség? Számít egyáltalán? Általános iskolában és középiskolákban is döntően kisebb csoportok vannak, ahol nagyobb személyes figyelem jut egy-egy diákra. A digitális térbe lépve így azt feltételeztem, hogy könnyebben megvalósult az átmenet. A hitoktatónak kevesebb gyermeket kell segítenie, a kapcsolattartás sem olyan szerteágazó, mint nagyobb csoportoknál. Vagyis akár még többet is tud segíteni az IKT-eszközök használatában. A baptista hitoktatásban szerettem volna megnézni, hogy a digitális egyenlőtlenség és a digitális átállás hogyan mutatkozik meg. Kettő területet vizsgáltam meg, az egyik, hogy az úgynevezett „állami fenntartású iskolákban” folyó hit- és erkölcsstan című kötelező tantárgy keretében hogyan reagáltak a hitoktatók, és 134 középiskolás válaszait szeretném elemezni részletesen.

A baptista hitoktatásról általában

A baptista hitoktatásnak az állami iskolákban a története már a XX. század elejére nyúlik vissza, és Ócsán a XX. század első felében már saját iskolát alapítottak, amely néhány évig működött. Majd a szocializmus időszakában inkább a helyi gyülekezet különféle belső

csoportjai voltak a színhelyei a hitoktatásnak: „gyermekkör”, „lánykör” és „fiúkör”. A rendszerváltás után lassú tempóban és kis létszámban elindult a fakultatív hittanoktatás. Iskolák alapításával és átvételével mára 9 intézményfenntartóhoz 48 köznevelési intézmény tartozik az ország különböző pontjain 16.400² gyerekkel és fiatallal.

Baptista fenntartású általános iskolában 4153 diák volt, aki a baptista hit- és erkölcsstant választotta.³ Ahhoz azonban, hogy megfelelő képet kapjunk, látnunk kell a KLIK által fenntartott iskolákban a baptista hitoktatás helyzetét (4. táblázat).

Itt kell megjegyeznem, hogy a fenti táblázat volt az, amely a figyelmemet a hitoktatás és a digitális egyenlőtlenség felé irányította. A hitoktatók jelentős számának csökkenése hátterében ugyanis éppen a pandémia okozta digitális átállás húzódik.⁴ Mivel ezek a kis létszámú csoportok alapvetően erősen függenek a hitoktató személyétől, látható, hogy a gyereklétszám is jelentősen csökkent az elmúlt években. Akik

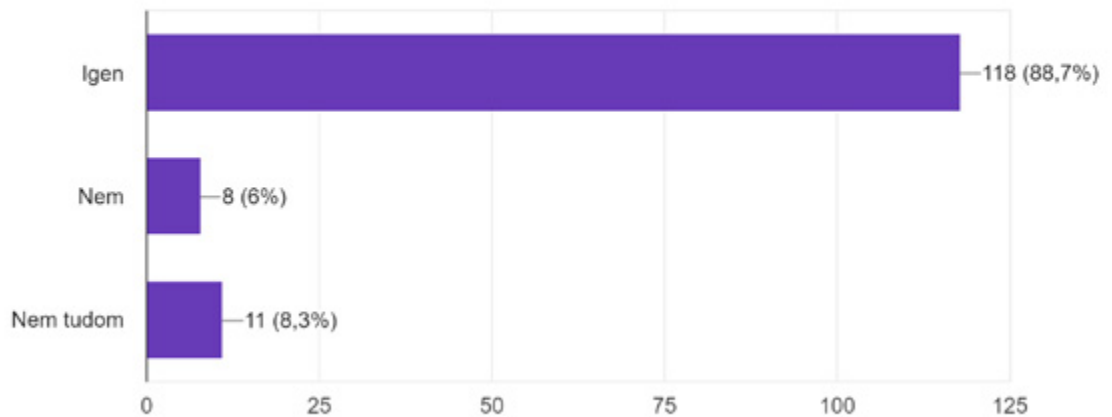
2. Paróczy Zsolt, Magyarországi Baptista Egyház, oktatási szaktitkár.

3. 2018. Országos beszámoló és missziói közgyűlés, Magyarországi Baptista Egyház, Paróczy Zsolt oktatási szaktitkár.

4. Varga Györgyi, a Baptista Oktatási Központ irodavezetőjének közlése alapján.

Van korlátlan internet elérése a családonak?

133 válasz

kiléptek a hitoktatásból, nem tudták vállalni, hogy a rájuk bízott diákokat segítik ebben az átállásban. Ennek az oka, hogy ők maguk sem rendelkeztek elég felkészültséggel, hogy az online térben tovább tudják végezni hivatásukat.

Az általános iskola alsó évfolyamában általános tapasztalat, hogy a gyerekek részvétele nagyban függ a szülőtől nemcsak a hittan-, hanem egyéb órákon is. A szülők elkötelezettsége és szándéka, hogy a baptista hittanórán is részt vegyenek, mind az iskola, mind pedig a szülők részéről igen változó volt.

Egy másik szempont a generációs probléma. Rendkívül érdekes kérdés az egyenlőtlenség kapcsán, hogy a diákok, fiatalok hogyan lesznek megszólíthatók. Úgy tűnik, hogy generációs ellentétek kezdenek kiéleződni. Erre utal az „Ok Boomer” kifejezés⁵ gyors elterjedése a fiatalok között, és az emögött megjelenő lázadás.

Dolgozatomnak ezen a részén szeretnék rámutatni arra, hogy a baptista hitoktatók elhívása számomra nem kérdéses, a munkájukat korántsem ideális körülmények között is nagy elszántsággal végzik. Az IKT-eszközök használata terén viszont többen nem szereztek kellő jártasságot ahhoz, hogy ezt a helyzetet jól tudják kezelni.

Digitális egyenlőtlenség és a baptista hittan három baptista középiskolában

Ha el is fogadjuk azt, hogy az új generáció aktív és

csendes,⁶ a jövőben nehezebbé teheti a középiskolás fiatalokkal való foglalkozást a fentebb említett generációs ellentét.⁷ A baptista hitoktatás azonban nem mondhat le erről a generációról pusztán azért, mert nehezebben megszólítható.

Dolgozatomban szeretném bemutatni azt a kutatást, amelyet három baptista középiskolában végeztem online kérdőív segítségével:

- ◆ Kőrösi Csoma Sándor Két Tanítási Nyelvű Baptista Gimnázium
- ◆ VIK Vendéglátó, Turisztikai, Szépészeti Baptista Technikum, Szakképző Iskola és Gimnázium
- ◆ EURO Baptista Két Tanítási Nyelvű Gimnázium, Szakgimnázium és Szakközépiskola

Összesen 134 válasz érkezett vissza, jól láthatóan 4-ből 3 lány volt a válaszadó.

Egy személy volt, aki a nemek bejelölésénél mind a két választ bejelölte. Mivel nem volt egyéb kategória, és jelzés is érkezett, hogy a potenciális kitöltők között ez kérdés volt, érvényesnek tekintettem a választát.

A kitöltők között 1 fő 12. évfolyamban, 39 fő 11. évfolyamban, 46 fő 10. évfolyamban, 49 fő pedig 9. évfolyamban jár. A 12. évfolyamban nem mutatkozott nagy hajlandóság az online kérdőív kitöltésére. A tanárok többsége jelezte, hogy mind a három iskolában egyértelműen tapasztalható az „online fáradtság”, így ne számítsak túl nagy aktivitásra.

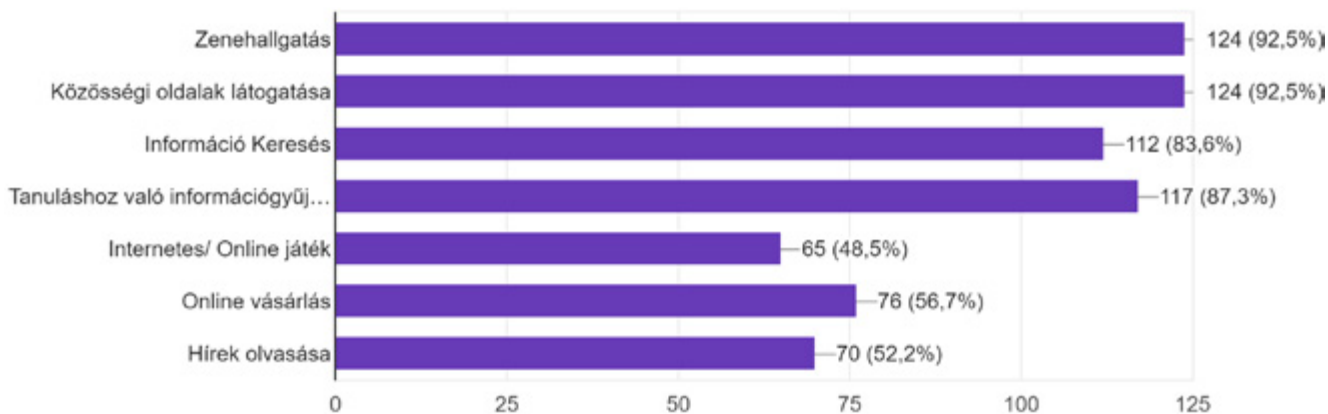
6. Székely Levente: Digitális részvételi kultúra – aktív és csendes az új generáció, http://acta.bibl.u-szeged.hu/65781/1/csendesek_vagy_lazadok_037-051.pdf (letöltés: 2021. 01. 18.).

7. Székely Levente: Szürke hattyúk (Budapest: Enigma, 2021).

5. <https://www.nytimes.com/2019/10/29/style/ok-boomer.html> (letöltés: 2021. 01. 18.).

Interneten végzett tevékenységek! (Kérlek, jelöld be, hogy mely tevékenységeket végzed ezek közül rendszeresen!)

134 válasz

A diákok Budapest és Debrecen vonzaskörzetéből érkeztek.

Az egyik fontos kérdés volt, hogy kinek van otthon korlátlan internet-hozzáférése. Ha csak limitált adatmennyiség felhasználására van lehetőség, az online térben lévő különféle platformok használata során ez gyorsan kevésnek bizonyulhat. Az iskolában mozogva látható, hogy ezekre a „mobil adatjegyekre” rendkívüli módon ügyelnek a diákok.

Csak 6% jelölte meg, hogy „nincs korlátlan internetelérése a családnak”. Ahogyan várható volt, a „nem” vagy „nem tudom” választ bejelölők közül kerültek ki azok, akik azt válaszolták, hogy nekik gondot is okozott a csatlakozás az online hittanórához. Jól látszik, hogy alapvetően eszközprobléma nem igazán volt jellemző. A válaszadóknak átlagban 7,5 okoseszköze van, és mindenkinek volt legalább 1. Feltételezhetjük, hogy ezen diákoknak nemcsak a hittanórához való csatlakozás volt problémás, hanem más tantárgy online óráján sem tudtak megfelelően részt venni, vagy csak nehézkesen.

Amikor hittanórához kapcsolódóan szeretnénk online feladatot adni, érdemes tudnunk, hogy hol érzük el őket és mire használják az internetet.

Jól látható, hogy döntően zenét hallgatnak és közösségi oldalakat látogatnak, de az információkereséshez és a tanuláshoz is használják az internetet. Itt válik kulcstényezővé az időfaktor. Hol, mivel és mennyi időt töltenek? Ezt sajnos a jelenlegi kutatással nem mértem, azonban korábban rendszeresen minden évben elvégeztünk egy „digitális auditot” a telefon digitális jóllét/képernyőidő/alkalmazásidő segítségével. Ezek rendszerint azt mutatták, hogy a közösségi

médiaplatformokon töltött idő igen jelentős volt. Mely platformokon töltik a legtöbb időt a fiatalok?

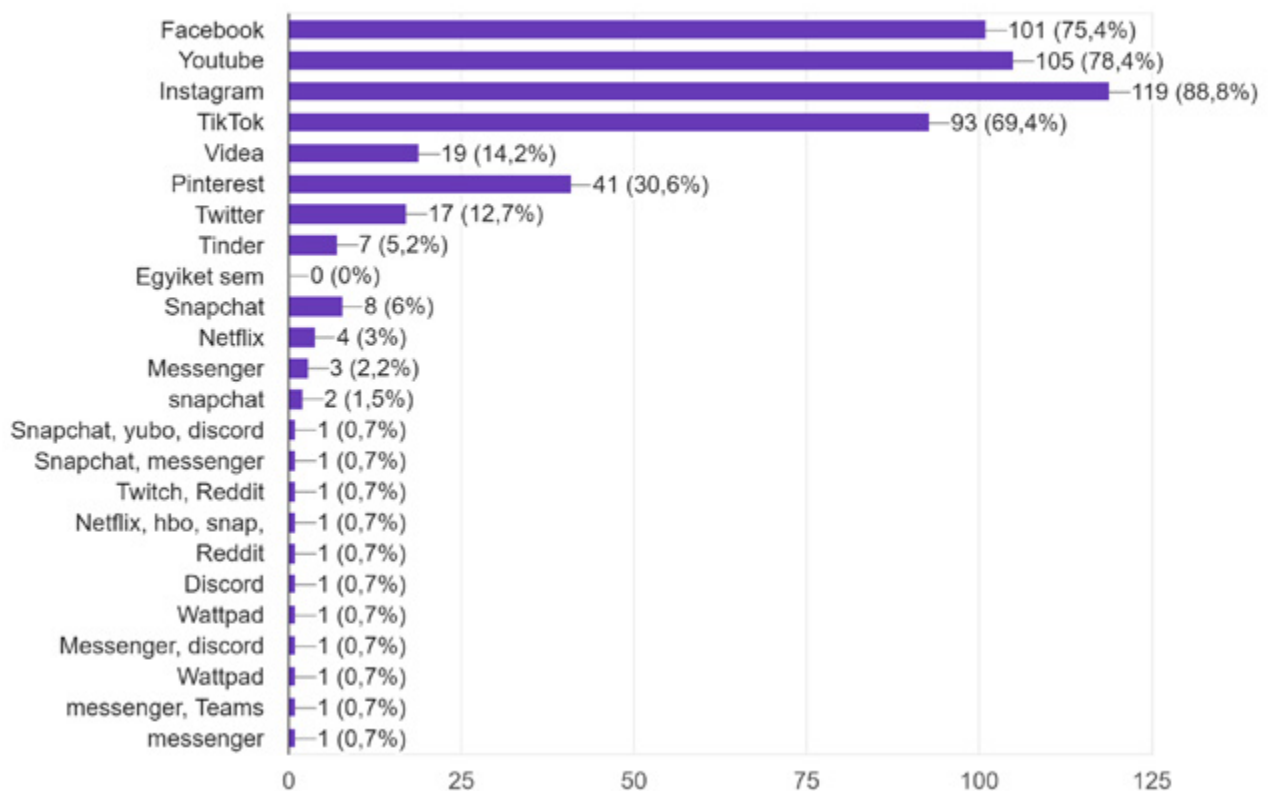
A lenti diagram azt mutatja, hogy egyértelműen az Instagram vált a legfőbb közösségi médiaplatformmá a megkérdezett diákok között. Az említett digitális auditok során az általános tapasztalat az volt, hogy nemcsak a gyakoriság tekintetében, hanem az ott töltött időmennyiség tekintetében is ez kezd kiemelkedő platformmá válni. Miközben általánosan a tanári karban sokan a Facebook használatát erőltetik. Időmennyiség tekintetében sem a Facebook a versenytársa az Instagramnak, hanem egyre inkább a „TikTok”. A rövid videók, nagyon vibráló képi világgal, lendületes és dinamikus zenékkal, kihívásokkal képesek megmozgatni a diákokat.

Ami komoly kérdést jelenthet, a „Tinder” használata. Nyilván vannak olyan platformok, amelyek egyértelműen jobban preferáltak a lányok között, a Pinterest, míg a fiúk közül többen játszanak online játékokat. Amikor a hittanórán a diákok előzetes tudását szeretnénk felmérni, érdemes ezeknek a tudatában lennünk. Hiszen a diák a szünetről éppen a TikTok-videók csillogó, vibráló világából érkezik meg a Biblia évezredekkel ezelőtti szövegéhez hittanórán.

A legtöbben a diákok közül a kapcsolattartásra (chatelés) használják a közösségi médiát. Ez még jobban megmutatja, hogy aki nem tud részt venni ebben az online diskurzusban, az könnyen kirekesztődik. Erre is érdemes figyelemmel lenni. A tanárnak tudatosan érdemes odafigyelnie azokra, akiknél gyakori „hiányok” vannak. Ez lehet éppen annak a jele, hogy a diák nem tud a saját kortársaitól segítséget kérni.

Mely közösségimédia platformokat használod naponta?

134 válasz

Online bibliaolvasás

Mindenki szembesül azzal, hogy az „okostelefon” a diákok életének mennyire a része. A hitünk szempontjából a Biblia kiemelt jelentőséggel bír. A baptista hitant „bibliaismeret” tárgyként igyekeztek bevezetni, hangsúlyozva, hogy kevésbé felekezeti hitbeli meggyőződések, mint inkább általános értelemben véve a Biblia ismerete a cél. Amennyiben a fiatalok életében ennyire fontos az okostelefon, és a baptista hitoktatás szempontjából ennyire jelentős a Biblia, akkor azt feltételeztem, hogy online appok használata jelenti a keresztmetszetet.

A baptista fenntartásban lévő iskolában a kérdőívre válaszoló fiatalok hitük tekintetében így jellemezték magukat:

Ami igazán érdekes, hogy a „határozottan” hitüket vállalók és a „határozottan más meggyőződésű” diákok száma egyenlő. Ahogyan azt várni lehetett, az egyházi fenntartás miatt többen vallották magukat a „maguk módján vallásosnak”. Egy következő kutatásnak érdemes lenne ezt jobban megvizsgálnia, hogy pontosabban értsük.

Egyértelmű, hogy minél inkább elkötelezett valaki, annál inkább használja a különböző Biblia-appo-

kat. Nyilván a bibliaolvasás rendszeressége is korrelál ezzel.

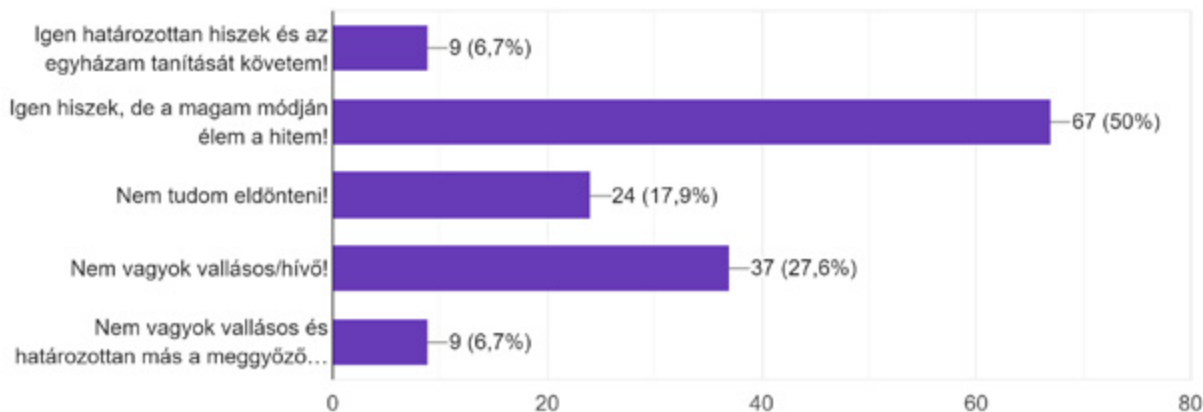
Ami meglepő volt, hogy a hittanórán az online Biblia használata kifejezetten nem gyakori. Saját tapasztalatom azt mutatja, hogy vannak olyan diákok, akik akkor sem használják az online Bibliát, ha órán kötelező lenne. Ezen a területen van fejlődési lehetőség a középiskolai hittan keretében, mint látszik a táblázaton.

Ezen adatokat látva az sem meglepő, hogy a válaszadók 82,7%-a nem használ otthon semmiféle Biblia-appot, csak azok a diákok, akik magukat úgy jellemezték, hogy az egyház tanítását követve vallásosak. Egyfajta megoldásként hathat, ha közösen olvasnak egy rövid, jól érthető vagy különösen is jól illusztrált tervet. Ma már látványos videókkal kiegészített bibliaolvasó tervek vannak. Így közelebb lehet hozni a diákokhoz a Biblia világát, a közös olvasás pedig „közösségi élményt” adhat ezen kívül. Vagyis nem egyedül kell „megbirkóznia a szöveggel”, hanem mások is ezt teszik.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a diákok körében az „offline” Biblia, vagyis a papír alapú, könyv formátumú megismerése kevésbé valószínű. A digitális eszközök közül éppen ezért kiemelten fontosnak tartom,

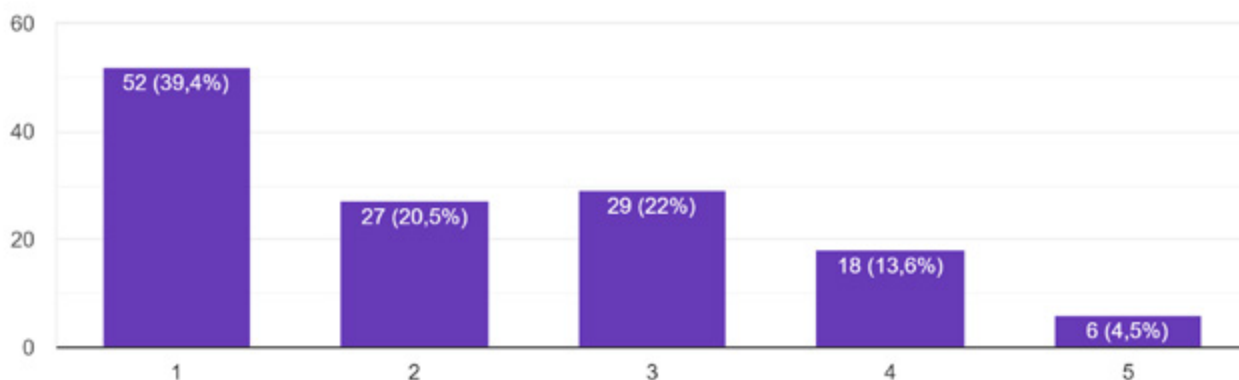
Mennyire tartod magad vallásosnak/hívőnek? („A következő kijelentések közül melyikkel tudnád önmagad a leginkább jellemezni?)

134 válasz

Hittan/ Bibliaismeret órán mennyire gyakran használtok online Bibliát? (pl. YouVersion stb.)

132 válasz

hogyan megismerjék az appok adta lehetőséget. Ráadásul éppen a YouVersion számtalan bibliaolvasó tervet tartalmaz, amely segítheti őket a Biblia üzenetének jobb megismerésében. Tekintve, hogy ezek az alkalmazások nem igényelnek jelentős adatforgalmat, egészen egyszerűen használhatók azok számára is, akik korlátozott vagy lassabb internetkapcsolattal bírnak.

A hittan szempontjából még egy jelentős dologra szeretném felhívni a figyelmet. Arra, hogy ha egy diáknak kérdése van, akkor kihez fordul! Az okostelefon széles körű elterjedésével és az internet-hozzáférés általánossá válásával szembe kell nézni a hittanárnak azzal, hogy amit mond, egészen gyorsan ellenőrizhető. Így a tárgyi tudás és a felkészültség még fontosabbá válik.

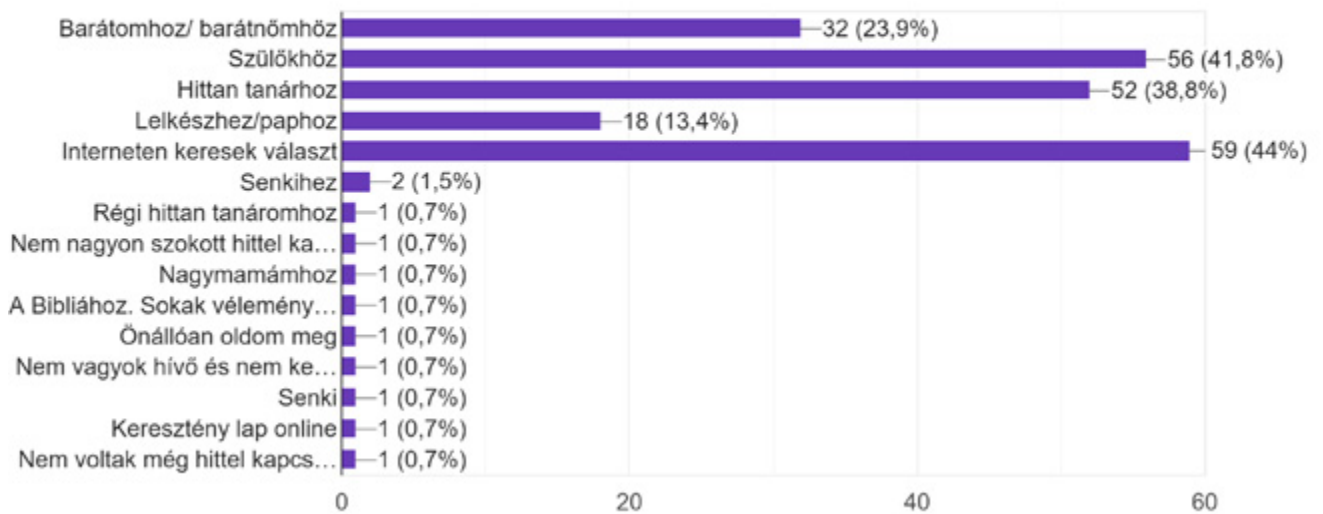
A kitöltők 44%-a, ha kérdése van, az interneten keres rá választ. Márpedig „hittel” kapcsolatos kérdésekben a válaszok széles spektrumával találkozhatnak

a diákok. Itt válik kiemelten fontossá, hogy a hittan oktató személy is tanítóból a tanulást kísérő személyé váljon, aki elérhető és segíti a diákot a keresésben, a válaszok megtalálásában. Különösen nagy egyenlőtlenségek mutatkoznak abban, hogy hittel kapcsolatos kérdésekben ki mennyire tudja, hogy hol kell keresnie. Ezért a kritikus gondolkodásra való felkészítés a hittanóra keretén belül kiemelt jelentőséggel bír. Egyáltalán annak a megismertetése, hogy a hitével kapcsolatos kérdésekre hol található választ. Többféle jó online platform létezik ma már.⁸ Aki a lelkészét vagy a papot keresi meg a hitéhez kapcsolódó kérdéssel, egyértelmű, hogy egyházi kapcsolattal bír vagy pedig a szülei tartják fontosnak a hittant, de lehet, hogy ő

8. <https://www.gotquestions.org/Magyar/> vagy a <https://pontjezus.hu/> vagy <https://www.everystudent.hu/> és még hasonlóak akár angol nyelven is.

Ha a "hittel" kapcsolatos kérdésed van, kihez fordulsz?

134 válasz

maga nem tartja magát hívőnek. Ez egyértelműen kiderült a kérdőívre adott válaszok vizsgálatából. Akik pedig a hittan tanárhoz fordulnak, azoknak nem igazán a hitbeli meggyőződésük a döntő, hanem a hittanórához és a hittan tanárhoz való pozitív viszonyulás. Arra a kérdésre, hogy miért kedvelik a hittant, vagy miért nem kedvelik, egyértelműen az óra stílusához és a tanár személyéhez kapcsolódó válaszok érkeztek,

nem pedig az óra tartalmára vonatkozóak.

Egyértelmű, hogy a digitális egyenlőtlenség ezen középiskolákban is jelen van. Az online hittanórához való kapcsolódás nehézségében, az eszközhasználat magabiztosságában vannak jelentős különbségek, amelyek jelentősen befolyásolják a hittan tartalmi megértését is.

